

Prisen for Open Access

Notat. Foreløbig udgave 4. maj 2011

Der er i disse år et pres for, at videnskabelige resultater skal være gratis tilgængelige på nettet. Det lyder umiddelbart som en god idé, men Helge Sander har imidlertid sikkert ikke forstået, at det kunne blive en dyr aftale, da han bandt Danmark til at tilslutte sig EU Ministerråds beslutning i 2007 om scientific information.

For der skal betales endda meget store beløb for at sikre den gratis adgang. Der er store udgifter forbundet med kvalitetssikring af videnskabelige værker, og med fri adgang vil de hidtidige abonnementsindtægter reduceres eller forsvinde; derfor skal staten betale disse store beløb.

For at nævne nogle af udgiftsposterne: fagfælle vurderingen skal organiseres, bedømmere skal udvælges og kontaktes, sekretærer skal hjælpe redaktører og holde styr på aftaler, og når et manuskript er blevet godkendt til publicering, skal det viderebearbejdes med copy editing, korrekturlæsning, lay out, rentegning af illustrationer, digital opmærkning af tekst, markedsføres og meget mere. Alt dette skal betales.

Den forfatterbetalte udgivelse, den såkaldte "Gyldne Open Access", er en økonomisk bæredygtig udgivelsesform, som sikrer en høj videnskabelig kvalitet, og hvor forfatteren (hvilket i realiteten ofte er forfatterens institution) betaler udgiveren et beløb for at få sit manuskript udgivet som artikel.

Vi har regnet på udgifterne, hvad det koster at få dansk forskning udgivet gratis.

Et kvalificeret bud er, at det vil koste forskningsinstitutionerne ca. 400 mio. kr. om året. Denne udregning er inklusiv bøger.

Hvis vi ser på tidsskriftsartikler alene, ligger udgifterne på mindst 275 mio. kr. om året, som det angives i bilaget.

Open Access betyder mindre forskning

Kun de rigeste forskningsinstitutioner vil have råd til at betale deres ansattes publicering uden videre. En enkelt dygtig ansat med fire gode artikler vil betyde en ekstra udgift på over 80.000 kr.

En ekstra udgift til universitetsverdenen i størrelsesordenen 275-400 mio. kr. er helt urealistisk at fremskaffe inden for universiteternes hidtidige budgetter uden at det betyder nedskæringer. Nedskæringer ville i givet fald sikkert ligge på kontoen for forsker løn, som i dag ligger i størrelsesordenen 5 mia. Et beløb på 400 mio. vil betyde en besparelse i størrelsesordenen på 8 % af forskningsmidlerne, og hvis vi kun ser på publicering af tidsskrifter, vil den mindre forskning beløbe sig til 5 %.

3 % mindre forskning?

Anstændigvis må det siges, at Open Access vil give besparelser på bibliotekernes indkøbskonto, hvorfor det vil være naturligt at overføre de hidtidige abonnementsmidler herfra og til forskningsinstitutionerne.

I praksis vil det kun løse finansieringen delvist. Bibliotekernes abonnementer på tidsskrifter ligger på 100 mio. om året. Der mangler altså mindst 175 mio. kr., hvis vi alene ser på tidsskriftsområdet.

"Fri forskning" vil altså give ca. 3 % mindre forskning. Det store spørgsmål er så, om den gratis adgang til forskningsresultater har så store økonomiske fordele, at det kan modvirke en så kraftig nedgang i forskningen. Man skal tænke på, at forskningsverdenen i dag stort set har adgang til al forskning og hvor Open Access kun vil give marginale fordele - hvis der er fordele. Risikoen er stor for at projektet bliver en katastrofal underskudsforretning.

Forskningsråds krav giver mindre forskning

Det har været foreslået fra Open Access udvalget, at forskningsråd skal kræve, at dens støttede forskning skal udgives i Open Access. Det har tilmed været tilkendegivet,¹ at Danmarks Grundforskningsfond vil stille krav om Open Access - i øvrigt helt uafhængig af, om regeringen ville anbefale det.

Kravet om Open Access vil ved forfatterbetalt Open Access, betyde mindre forskning af de bevilgede midler, som det fremgår af forrige kapitel.

Det er måske ikke et tilfælde, at det lige er Grundforskningsfonden, som stiller krav om Open Access. Det er nemlig ikke alle forskningsområder, der vil blive ramt lige hårdt. I områder, hvor udgifter til publicering er en mindre del af de totale forskningsmidler og/eller hvor der er tale om grundforskning med meget få abonnenter uden for de offentlige biblioteker, vil de ekstra udgifter til publicering været relativt små.

Derimod vil de meget arbejdsintensive områder som humaniora og samfundsvidenskab blive ramt hårdt.

Op til 25 % af forskningen forsvinder

Det skal tillige nævnes, at denne publiceringsform på mange måder bryder med den hidtidige og at der er mange ulemper og negative sider.

En af disse rammer fag, som ikke bygger på store institutionelle udgifter, men hvor forskernes egen indsats er det væsentligste. Det er tilfældet i humaniora og samfundsfag, men også i mange teoretiske fag i de øvrige fagområder.

Vi har lavet en analyse af forfatterne hos Historisk Tidsskrift og tilsvarende tidsskrifter, hvilket viste, at op til 25 % af forfatterne ikke har en institution i ryggen til at betale for publicering i Open Access. Det er arbejdsløse, pensionerede og folk i arbejde på arbejdspladser, som ikke primært er forskningsinstitutioner, f.eks. gymnasier.

Herved kan man altså med denne model af Open Access risikere, at samfundet mister 25 % af sin forskning.

BILAG

Udregningen af de 275 mio. kr.

De årlige udgifter for en forfatterbetalt Open Access er udregnet på basis af de danske forskeres produktion i 2010. Ifølge statistikken fra den bibliometriske forskningsindikator er der produceret godt 14.000 artikler, som er fordelt på 9.200 artikler i tidsskrifter af laveste niveau og de 5.000 i tidsskrifter af den bedste kategori.

Der er tillagt 20 % som en forventet stigning i publiceringen til et fremtidigt niveau efter den bibliometriske forskningsindikator har slået igennem og fokuseret forskernes energi på forskningsformidling.

Udgifterne til produktion af disse artikler i den forfatterbetalte Open Access er udregnet efter en simpel model. Der er angivet to satser for forfatterafgift, hvor de bedste Open Access tidsskrifter anslås at ville tage knap 20.000 kr. for at publicere en artikel, hvilket er den pris en nylig rapport har angivet som udgift til de bedste/dyreste tidsskrifter, mens de mindre kvalificerede tidsskrifter med færre afviste artikler har en lavere udgift på godt 12.000 kr.²

Der er tillige tillagt et beløb på 10 mio. kr. for compensation for skadevirkninger, som gratis publicering vil påføre den populærvidenskabelige publicering. Dette beløb kan diskuteres, men vi er i denne udregning gået ud fra, at omfang og kvalitet i det aktuelle velfungerende system skal fortsætte på mindst samme niveau også ved populærvidenskab.

Der er tillige tillagt administrative udgifter. Den gyldne Open Access har ikke udgifter til håndtering af abonnement, men derimod vil der være nye arbejdsopgaver på forfatterens institutioner, som skal finansieres. Forfatteren skal i forhold til den traditionelle udgivelsesform bruge tid på at ansøge om midler til udgivelse. Modtageren af ansøgningen skal behandle den, evt. i et samarbejde med andre. Der skal gives besked tilbage, og en kasserer skal have besked, hvorefter vedkommende skal udbetale penge til tidsskriftet. Hvis der sidst på finansåret ikke findes penge, skal forfatteren søge alternative fondsmidler.

Hos Open Access tidsskriftet skal beløbene opkræves, der skal føres kontrol med indbetalingerne, og der skal eventuelt rykkes.

Denne bureaukratiske procedure er tilsammen ansat til at omfatte en enkelt timeløn for en akademisk person, 780 kr. pr. artikel inkl. overhead.³

---

¹ Direktør Thomas Sinkjær i Ingeniøren d. 2. marts 2011.

² Heading for the open road: costs and benefits of transitions in scholarly communications. RIN April 2011.

³ Beløbet er udregnet af John Houghton i: Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark. DEFF 2009.